

Solidariteit voor het Gezin

Visie op het voorontwerp van decreet voorschoolse kinderopvang (principiële goedkeuring Vlaamse Regering 6 mei 2011)

Inleiding

Solidariteit voor het Gezin kan zich vinden in de basisfilosofie van dit voorontwerp van decreet – namelijk het streven naar een kinderopvang als dienstverlening aan gezinnen, die een economische, educatieve en sociale functie heeft, die kwaliteitsvol, beschikbaar, betaalbaar en rechtstreeks toegankelijk is voor elk kind zonder onderscheid, in aanvulling op de opvoeding van het kind in zijn gezin, met respect voor de draagkracht van het kind, zijn thuismilieu en de keuzevrijheid van de ouders. Op het lokaal loket na staat Solidariteit voor het Gezin ook volledig achter de vergunningsvoorwaarden in het decreet: louter gemelde opvang verdwijnt en alle kinderopvanginitiatieven hebben voortaan een vergunningsplicht. Enerzijds is een kwaliteitsvolle, participatieve en diverse kinderopvang voor Solidariteit voor het Gezin een prioriteit en is het een meerwaarde voor kinderen, ouders, medewerkers en organisatie. Anderzijds betekent het een administratieve vereenvoudiging van de aanvraag- en uitbreidingsprocedures: dankzij de invoering van één vergunning verliezen de begrippen ‘principieel akkoord’ en ‘erkenning’ hun betekenis.

De sociale en economische functies van de kinderopvang staan door dit decreet echter zwaar onder druk. Op het eerste gezicht stelt het decreet de keuzevrijheid van ouders als een topprioriteit voorop, maar in de praktijk wordt die nog altijd gefnuikt door het recht op kinderopvang te koppelen aan een vastgelegd, behoeftedekkend aanbod. Kwetsbare gezinnen zullen volgens ons niet gemakkelijker de weg vinden naar een gewenste opvangvorm. De visienota van Vandeurzen van 23 juli 2010 benadrukte nog ‘een gepaste ondersteuning van de leefbaarheid van het ondernemen’ en ‘de kostenefficiëntie in de organisatie’, maar daar blijft in dit decreet weinig van overeen. Enzovoort, enzovoort...

Financiering

De Vlaamse Gemeenschap beoogt tegen 2016 een aanbod voor minstens de helft van de kinderen jonger dan 3 jaar, en vanaf 2020 voor alle gezinnen met een behoefte aan kinderopvang, binnen een afgesproken budgettair kader. Wij staan positief tegenover het groeipad, al betreuren we het dat men de verantwoordelijkheid daarvoor zonder gêne doorschuift naar een volgende regering.

De Vlaamse Regering houdt bij de programmatie van de subsidies rekening met een wetenschappelijk onderbouwde raming van de behoefte aan kinderopvang die minstens uitgaat van:

- de vastgestelde nataliteit en de prognose van de toekomstige nataliteit in het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest;
- het aantal kinderen dat kinderopvang gebruikt;
- de gezinskenmerken en de werksituatie van gezinnen met niet-schoolgaande kinderen, vooral in het kader van de stimulering van de tewerkstellingsgraad;
- het aantal plaatsen in de vergunde kinderopvangvoorzieningen en de bezetting ervan;
- de kenmerken van de gemeente.

Solidariteit voor het Gezin

Wij wensen volledig af te stappen van de door Kind & Gezin aanbodgestuurde programmatie. De opgesomde onderzoekscriteria spreken namelijk een programmatie tegen:

- De nataliteit is een fluctuerend gegeven. Wat met de kinderopvangvoorzieningen wanneer de nataliteit een dalende tendens kent en de opvangnood daardoor kleiner wordt?
- Het gebruik van de kinderopvang wordt deels bepaald door economische context. Wat bij een crisis waardoor ouders minder gebruik gaan maken van de opvangvoorzieningen?

Solidariteit voor het Gezin pleit voor een afschaffing van deze strikte programmatie en kiest resoluut voor een vraaggestuurde opvang om de vrije keuze van gezinnen zoveel mogelijk te garanderen. Sociale ondernemers zullen, na het nodige marktonderzoek, enkel daar waar er nood is nieuwe kinderopvanginitiatieven opstarten. Iedere ondernemer zal er immers proberen voor te zorgen dat zijn opvanginitiatief financieel leefbaar is en blijft. Hierdoor zal het risico op een overaanbod aan opvanginitiatieven in de ene regio en een tekort in de andere regio zeer klein zijn.

Het voorontwerp van decreet vermeldt ook een ‘getrapte subsidiëringssysteem’. In de visienota lezen we nog de vraag “in hoeverre deze modulesubsidie een aanbod- (= programmatie) dan wel een vraaggestuurd karakter moet krijgen?”. Solidariteit voor het Gezin trekt die tweede kaart, namelijk die van de keuzevrijheid van gezinnen en sociaal ondernemerschap. We pleiten voor een andere kijk op de financiering van kinderopvang.

Ten eerste dient iedere vergunde opvangvoorziening te beschikken over een basissubsidie. Deze basissubsidie moet alle vaste kosten voor de exploitatie van een kinderopvang dekken en bevat ook een component huisvesting (bouwkost, verbouwingkosten, verfraaiingswerken, enzovoort). Indien we deze redenering doortrekken, heeft VIPA voor de kinderopvang geen bestaansrecht meer en kan er via die weg geen sprake meer zijn van enige concurrentievervalsing (wat vandaag wél het geval is). Om misbruik tegen te gaan, moet deze basissubsidie ook gekoppeld worden aan de bezettingsgraad. Wij stellen een penaliserende maatregel voor bij leegstand.

Ten tweede moeten opvanginitiatieven zélf gebruikers aantrekken en hun verdere inkomsten werven via een zogenaamd kindvolgend budget. De hoogte van dit budget wordt door de overheid bepaald en houdt rekening met de kenmerken van het kind en met de gezinscontext. De getrapte subsidiëring voor voorzieningen wordt dus gewoon verschoven naar een getrapte subsidiëring op naam van het kind. Een kindvolgend budget heeft volgende voordelen:

- Opvanginitiatieven zullen een hoge kwaliteit nastreven indien ze ouders aan zich willen binden. Wanneer een kind de opvang vroegtijdig verlaat, is men immers ook de daarbij horende inkomsten kwijt. Ouders zullen in de toekomst – bij een voldoende ruim aanbod – meer keuzemogelijkheden hebben en zich vrij op de markt kunnen begeven.
- Opvanginitiatieven zullen hun economische functie ten volle op zich nemen. Iedere plaats die niet ingevuld is, is een plaats waarvoor geen middelen binnenkomen. Men zal dus actief op zoek gaan naar ouders wanneer men geconfronteerd wordt met vrije plaatsen.
- Via wettelijke voorrangsgroepen (die nu al minstens 20 % van de capaciteit moeten bedragen) en de hogere subsidies voor kinderopvangopdrachten ter ondersteuning van kwetsbare gezinnen, de organisatie van kinderopvang op flexibele openingstijden, enzovoort, levert de overheid nu al een inspanning om inclusie en diversiteit zoveel mogelijk te garanderen. In het systeem dat wij voorstellen, wordt het evenwicht met de sociale en pedagogische functie bewaard en bewaakt door een automatische beloning voor opvanginitiatieven. Het

Solidariteit voor het Gezin

kindvolgend budget is immers gelinkt aan de kind- en gezinskenmerken, wat voor een voorziening een stimulans is om zijn sociale mix te behouden of te versterken.

- Het risico op inkomstenverlies door wanbetalers (wat vandaag een reëel en prangend probleem is) wordt deels opgevangen door (1) de zekerheid van de basissubsidie en (2) de hoogte van het kindvolgend budget dat bepaald wordt door kindkenmerken en gezinscontext.

Lokaal loket kinderopvang

De invoering van een lokaal loket kinderopvang moet alle, maar vooral de kwetsbare gezinnen beter en efficiënter toeleiden naar een gewenste plaats in de kinderopvang. Solidariteit voor het Gezin vindt dit loket ronduit een aberratie, en wel omwille van verschillende redenen.

Ten eerste beheren de lokale loketten het tekort aan opvang. Wanneer vraag en aanbod voldoende op elkaar zullen afgestemd zijn, maakt het lokaal loket zichzelf overbodig. Het is een log, statisch model, dat de belastingbetaler erg veel geld zal kosten en waarbij op langere termijn evenveel jobs verloren zullen gaan als er gecreëerd zullen worden. Wie zal bovendien de werking van de lokale loketten bemannen, aansturen en controleren? De overheid ontdoet zich in elk geval van haar verantwoordelijkheid, aangezien er vanuit de Vlaamse overheid geen toezicht zal zijn op de werking ervan.

Ten tweede zijn lokale loketten wéér eens nieuwe structuren die niet alleen gezinnen bepamperen, maar die *nu* al overbodig zijn, aangezien de toeleiding naar een geschikte plaats tot een van de taken behoort (of kan behoren) van een resem bestaande voorzieningen, niet het minst van OCMW's, sociale huizen en kinderopvangvoorzieningen zelf. In de profitsector stapt men omwille van efficiëntie overigens meer en meer af van het 'loketsysteem' (denk aan banken, de post, ...). Waarom geen 'kinderopvangpunten' creëren in de vorm van elektronische totems op strategische plaatsen zoals supermarkten?

Ten derde betekent de invoering van zo'n loket geenszins een verbetering van de toegankelijkheid. De drempels voor kansengroepen blijven immers bestaan: het systeem is vooral online te raadplegen, ouders moeten zich inschrijven, de fysieke punten zullen beperkt blijven ('minstens' één fysiek loket per gemeente, maar de subsidies zijn niet oneindig). De 'nabijheid' ervan is dus zeer relatief. We zijn ervan overtuigd dat lokale loketten het Matteüseffect in de kinderopvang niet zullen terugbrengen, terwijl dit wel een duidelijke doelstelling van het decreet is.

Ten vierde is de neutraliteit van het lokaal loket geenszins gegarandeerd. Als er geen initiatiefnemer is, neemt bovendien het lokaal bestuur (dat vaak ook zelf opvang aanbiedt) de organisatie ervan op zich. Tegelijk rechter en partij zijn in dezelfde materie is voor ons ongeoorloofd.

Ten slotte houdt de afbakening volgens zorgregio automatisch de idee van een aanbodgestuurde programmatie in.

Solidariteit voor het Gezin pleit voor het behoud en desnoods de uitbreiding van *bestaande* structuren. Indien het Vlaams elektronisch registratie- en informatiesysteem (VERIKO) goed uitgewerkt wordt, is het voor zoekende ouders ongetwijfeld een meerwaarde. Volgende zaken moeten met VERIKO minimaal mogelijk zijn:

- zicht op alle opvanginitiatieven in Vlaanderen;
- zicht op alle vrije opvangplaatsen in Vlaanderen (ook in verdere toekomst);

Solidariteit voor het Gezin

- opmaak en opvolging van aanvragen: vermijden dubbele aanvragen, wie vond waar een oplossing, wie vond geen oplossing (= tekort aan aanbod), ...

Ouders kunnen zo, wanneer het hen best past, een aanvraag indienen, vrije plaatsen checken, ... Om tegemoet te komen aan ouders die niet over computer/internet beschikken moet VERIKO in alle opvangvoorzieningen, sociale organisaties (OCMW, CAW, ...) en publieke plaatsen (post, grootwarenhuis, ...) toegankelijk te zijn voor (toekomstige) ouders. Voor anderstaligen en digibeten treden de medewerkers van de kinderopvanginitiatieven en de sociale organisaties op als aanspreekpunt. Zij helpen deze ouders bij opmaak van een aanvraag, opzoeken van informatie, enzovoort.

Toezicht

Wanneer naast zorginspectie ook andere organisatie(s) als toezichthouder worden aangesteld, betekent dit een extra uitgave *zonder* de garantie van extra kwaliteit. Een bijkomende toezichthouder moet dan ook een meerwaarde betekenen.

Solidariteit voor het Gezin vindt dat de overheid de terechte opdracht heeft om te controleren wat er met zijn subsidies gebeurt. Het is dus ook de overheid die in casu een controleorgaan daartoe moet aanstellen. De spelregels én de kostprijs moeten voor alle opvangvoorzieningen duidelijk, transparant en uniform zijn.